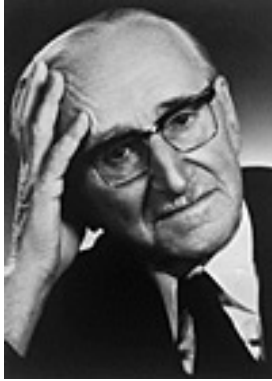

Friedrich August von Hayek

Elemente biografice.

Friedrich August von Hayek a fost unul dintre cei mai importanți economiști și filozofi ai secolului XX. După Ludwig von Mises, profesorul Hayek a fost cea mai de seamă figură a ultimelor decenii în Școlii Economice din Austria, aducându-și contribuția la dezvoltarea mai multor discipline academice : economie, științe politice, istoria ideilor, filosofie și psihologie. A fost un om erudit cu preocupări multiple și nu în ultimul rând a fost cel mai aprig apărător a libertății în ultimii 200 de ani.

Născut la Viena pe 8 mai 1899, într-o familie austriacă înstărită de oameni de știință și profesori universitari, Hayek a beneficiat de un mediu intelectual deosebit și de o moștenire genetică de excepție : tatăl doctor în medicină – însuflându-i fiului importanța științei ca vocație iar pe ramura maternă bunicul din partea mamei a fost profesor de drept constituțional și mai târziu statistician devenind președinte al Comisiei centrale de Statistică a Austriei Imperiale.

Friedrich August Von Hayek s-a format în perioada ultimei Imperii Austro-Ungare, Viena fiind atunci martora unei izbucniri remarcabile de creativitate în artă, literatură, muzică, știință, filosofie, psihologie și economie. Farmecul acestei civilizații austriece s-a stins după primul război mondial, Hayek luptând în armata austro-ungară în regimentul de artilerie, urmărind acțiunile de pe frontul italian. La sfârșitul războiului s-a întors la Viena și și-a luat doctoratele în drept (1921) și în științe politice (1923). Interesul sau intelectual principal în această perioadă pare să fi fost psihologia dar gândindu-se la o viitoare carieră s-a înscris pentru un titlu juridic, lucru care îi oferea de asemenea cunoștințe de bază în domeniul economic. Ca „research student” vizitează la invitația lui Wesley Mitchell America (1923-1924) unde învață să vorbească fluent engleza și remarcă naivitatea teoretică a multor cărți americane de economie, dar și sofisticarea lor tehnică. În acea perioadă vederile sale socialiste moderate marcate de fabianism, nu au fost influențate marcat de economia bazată pe liberă inițiativă din această țară.

În 1923 Hayek a devenit asistentul lui Ludwig von Mises, care era în acea vreme director al unui birou guvernamental temporar, iar în 1927 au fondat împreună Institutul de Cercetare Australian pentru Afaceri (Austrian Institute for Business Cycle Research), Hayek fiind președinte și Mises vicepreședinte. Concomitent el își va petrece perioada cuprinsă între 1929 și 1931 predând economia la Universitatea din Viena. Sub influența lui Mises se va debarasa de fabianismul său și va începe să înțeleagă problemele

socialismului. Tot în această perioadă a venit în contact cu mulți dintre marii economiști ai epocii spre exemplu în 1928 la Londra îl întâlnește pentru prima oară pe John Maynard Keynes cu care va purta o dezbateră publică și privată asupra importanței banilor pentru următorii ani.

Lionel (mai târziu Lord) Robbins care fusese puternic influențat de unele idei ale Școlii austriece, l-a invitat pe Hayek la Școala Londoneză de Economie și Științe Politice ca „visiting profesor” între 1931-1932, unde acesta a produs o asemenea impresie cu prelegerile sale, încât la finele lui 1931 a primit o catedră la Universitatea din Londra ca profesor de științe economice și statistică unde a stat timp de 18 ani. În această etapă a vieții și-a adus cele mai importante contribuții ca economist teoretician și la dezbateră privind calculul economic în sistemul socialist, precum și publicarea renumitei lucrări „Drumul către servitute”, care a marcat schimbarea direcției programului său de cercetare și care i-a adus celebritatea.

La Londra a făcut parte dintr-un grup de economiști, incluzându-i pe Lionel Robbins și Arnold Plant cunoscuți pentru opoziția lor față de noua orientare keynista, și ocupându-se de problemele somajului și ale ciclului de afaceri. Totodată, a realizat o analiză critică a lucrării lui Keynes „Treatise of Money”. Hayek nu a intenționat să stea atât de mult în Anglia, dar instalarea regimului nazist în Germania (1933) a făcut imposibilă întoarcerea lui în lumea germană, el devenind în 1938 cetățean britanic, însă aici s-a găsit marginit la viața academică. El a nutrit o dragoste profundă pentru Anglia și pentru manierele engleze și a admirat cu precădere stilul vieții universitare de la Cambridge. După încheierea celui de al doilea război mondial, s-a întors la Londra, pentru că la scurt timp să plece în Statele Unite.

În 1950 Hayek va accepta numirea la Universitatea din Chicago, ca profesor de științe sociale și morale și membru al Comitetului de Gândire Socială. A fost surprins de faima reputeată de cartea sa „Drumul către servitute” în America, unde s-a vândut la un preț extraordinar pentru o asemenea lucrare scrisă pentru un public european, semnificativ fiind și faptul că publicarea se realizase la Universitatea din Chicago - unde înflorea atunci cunoscuta Școală economică din Chicago, centru celebru al economiștilor susținători ai pieței libere și ai societății libere având ca suport economia de piață. Succesul răsunător al lucrării îl va transforma subită în economistul respectabil, în teoreticianul social controversat.

La Chicago, la seminariile săptămânale organizate de Hayek, se puteau întâlni cele mai luminate minți ale Universității, indiferent de vârstă, statut sau disciplină academică pentru a discuta temele propuse de el. Orizontul larg al acestor discuții se va regăsi în următoarea sa carte „Constituția libertății” care constituie o prezentare sistematică a principiilor libertății individuale.

După petrecerea a 31 de ani în lumea de expresie engleză, Hayek accepta o numire ca profesor de politică economică la Universitatea din Freiburg (1962), unde va rămâne până la pensionare (1968). La retragerea de aici în anul 1967, el va accepta

calitatea de profesor de onoare la Universitatea din Salzburg in Austria, acordandu-i-se in acelasi timp alte onoruri provenind din toate colturile lumii, pentru munca de o viata in domeniul filosofiei ,al stiintelor politice si al economiei.

Reputatia sa ii adusesese deja un doctorat onorific din partea Universitatii Rikkyo din Tokyo in 1964 iar acum ,in 1971, Universitatea din Viena il face senator onorific. In 1974 primeste un doctorat onorific de la Salzburg ,in acelasi an in care va primi Premiul Nobel pentru Economie, alaturi de economistul suedez Gunnar Myrdal. Acest premiu a insemnat o realizare remarcabila pentru o persoana care presupusese tot timpul ca avertismentele sale impotriva alunecarii intelectuale catre socialism vor fi atat de nepopulare ,incat ii vor bloca accesul la asemenea onoruri in special din partea Academiei Suedeze de Stiinte si i-a dat un impuls innoit lui Hayek de energie si sanatate, el incepand sa scrie si sa predea chiar mai asiduu ca inainte. Asa au aparut cele trei volume din „Law, Legislation and Liberty” in 1979, si chiar sa inceapa o lucrare reprezentand o alta critica majora a socialismului „ The Fatal Conceit: The Errors of Socialism”.

Hayek isi va incheia lunga viata in data de 23 martie 1992, la Freiburg ,trairind deci sa vada prabusirea comunismului ,pe care el insusi o anuntase.

Prezentare generala a operei lui Hayek.

Opera lui Hayek, este deosebit de vasta si trebuie analizata in contextul evenimentelor la care a asistat in cursul lungii sale vieti : avea 18 ani in timpul Revolutiei Bolsevice din 1917 ,treizecisiunu la venirea la putere a lui Hitler, treizeci si trei cand Roosevelt si-a demarat New Deal-ul si 37 cand Keynes si-a publicat „Teoria generala”. A trait toate evenimentele secolului XX derulate intre 1917 si 1991 : distrugerea ordinii economice liberale, ridicarea si colapsul miscarilor si regimurilor totalitare, Marea Depresiune, cel de-al doilea razboi mondial, stabilirea si slabirea ulterioara a hegemoniei S.U.A., dezagregarea imperiilor coloniale europene, cresterea puterii statului si razboiul rece cu sistemul comunist. A fost si martorul caderii zidului Berlinului in 1989 si al colapsului comunismului in Rusia in 1991.

Opera sa cuprinde nu mai putin de 295 de titluri, intre care : 19 carti, 25 pamflete, 16 opere editate si 235 de articole.

Scrierile din tinerele au fost teorie economica pura, evidentiindu-se ca si ganditor original. Cartea sa „Teoria monetara si ciclurile de afaceri” ,publicata in limba germana in 1929 si in engleza in 1933 ,examineaza rolul banilor si al bancilor in determinarea fluctuatiilor economice. El respinge punctul de vedere de atunci conform caruia banii si disponibilitatea creditului nu afecteaza structura productiei, argumentand ca o injectie brusca de credit in economie poate cauza modificari ale preturilor relative ale bunurilor si poate duce la o suprainvestire ce nu poate fi sustinuta. Cursurile de la London School

of Economics ,publicate sub titlul „Prices and Production”(1931) si lucrarea „Profits,Interest and Investment”(1939) intaresc opinia de mai sus si aduc noi dimensiuni teoriei respective : cand banii si creditul se modifica,rezulta un sir de evenimente ce atrag resursele in locuri in care nu s-ar fi indreptat in mod normal;daca creditul creste,investitiile vor fi stimulate inasa acestea nu vor putea fi sustinute avand in vedere ca ele sunt un raspuns la fasul semnal al noului credit si nu la modificarile reale ale cererii.

Hayek a scris aceste lucrari in perioada etalonului aur,cand era mai dificil pentru guverne sa creeze bani noi,dar in perioada postbelica ideile sale au capatat o noua relevanta,el si adeptii sai reusind sa demonstreze ca orice inflatie duce de fapt la dislocarea economiei,asa fiind explicat somajul de proportii ce se instaleaza inevitabil la incetarea inflatiei.

Dintre lucrarile de teorie economica „Monetary Theory and the Trade Cycle”(1933) a fost probabil cea mai de succes ,dar nici una nu s-a bucurat de deplina recunoastere ,lucru explicabil daca ne gandim ca au fost scrise inainte de exploziva disputa academica privind ciclul de afaceri si problema somajului din anii 1930.

Lucrarea lui Hayek din 1941 „The Pure Theory of Capital” continua preocuparea de a cerceta ce se petrece sub invelisul mediilor ai al marimilor agregate si demonstreaza natura foarte complexa a capitalului si importanta acestuia ,reprezentand o lucrare clasica in domeniu si revendicand un loc printre cele mai rafinate studii de teorie economica.Desi salutata de specialistii din domeniu ea nu a avut impactul meritat datorita faptului ca ,Keynes a cucerit lumea academica,acordandu-se putina atentie ideilor provenite din alta directie.

In 1935 apare „Collectivist Economic Planning.Critical Studies on the Possibilities of Socialism” – care dezvolta demonstratia de forta a lui Mises privind problema calculului cu care se confrunta orice economie planificata centralizat si pe care nici un planificator sau economist teoretician nu a reusit sa o rezolve.Aceasta lucrare ,mai mult decat „The Road to Serfdom”,este poate adevaratul punct de cotitura al carierei lui Hayek.

„ The Road to Serfdom” (1944) a fost o carte neobisnuita scrisa de un economist de profesie – ea continea foarte putina economie,facand ample referiri la istorie si politica. Cartea argumenteaza ca si cea mai modesta planificare economica necesita o masinarie coercitiva pentru a impune oamenilor sa actioneze intr-un anumit mod,conform cu planurile stabilite,creind astfel terenul pentru guvernarea arbitrara adica in loc sa trateze oamenii in mod egal,planificatorul trebuie sa-i considere simple instrumente pentru indeplinirea planului economic.Astfel institutia de planificare va dispune din ce in ce mai mult asupra vietii si ambitiilor indivizilor ,fapt ce va atrage pentru detinerea puterii pe liderii politici cu mai putine scrupule,mai degraba decat pe idealistii socialisti.Astfel socialistii moderati se vaor gasi impinsi pe un drum nedorit si anume alunecarea spre totalitarism.

„Individualism and Economic Order”(1948) contine eseuri privind problemele calculului in economia colectivista,explorand variatele metode (inclusiv utilizarea preturilor si a competitiei)pe care statele socialiste le pot folosi pentru depasirea dificultatilor presupuse de alocarea eficienta a resurselor.Lucrarea mai contine si alte eseuri privind natura filosofiei individualiste si strategia stiintelor sociale.

Aceasta tema va fi reluata in „ The Counter-Revolution of Science”,publicata in 1952- unde se explica in detaliu problemele si erorile ce apar in cazul incercarii de a utiliza metodele stiintelor naturii in studiile sociale.Nu numai ca societatea reprezinta un fenomen complex,arata Hayek,si ca atare diferit de modelele simple cu care opereaza fizica,dar si indivizii ce contribuie la alcatuirea acestei structuri complexe sunt ei insisi foarte complexi,avand un comportament imposibil de anticipat cu exactitate.Problema planificatorului este aceea ca faptele cu care are de a face nu sunt lucruri concrete,ci relatii si comportamente ale indivizilor,deci elemente pe care nimeni nu le poate prevedea.Daca putem vorbi de cateva modele generale ale societatii nu putem insa niciodata sa facem previziuni exacte.

„The Constitution of Liberty” este o solida reformulare a principiilor si practicilor liberalismului in termeni moderni.Societatea ,arata Hayek, este o notiune complexa ,dincolo de capacitatea de intelegere a unei singure minti omenesti si de aceea imposibil de planificat;pentru dezvoltarea societatii este necesara libertatea individuala;orice incercare de restrangere a libertatii va rapi ordinii sociale abilitatea sa unica de a aloca eficient resursele si de a invinge noile provocari.Cartea examineaza cadrul legal necesar pentru sustinerea acestei societati liberale,dezvoltand ideea hayekiana de „domnie a legii” (rule of law): tratarea oamenilor in mod egal si nu ca piese de joc ale unui joc economic de sah.Lucrarea este de o mare densitate si eruditie ,dar a fost privita de adversarii lui Hayek ca o mare nebunie.Insa el a reprezentat,fapt si demonstrat de altfel ulterior,o fugura mult mai puternica decat cei ce l-au repudiat in anii 1950-1960.

Trilogia, „Law,Legislation and Liberty”(1973,1976,1979),dezvolta opera timpurie ce exploateaza cadrul legal necesar functionarii societatii libere.Hayek arata ca radacinile vietii sociale pot fi descoperite in evolutia umana(si nu in planificarea constienta), expune lipsa de precizie a justitiei „sociale” si vine cu sugestii pentru un aranjament constitutional in care puterile arbitrare ale autoritatii guvernamentale sa fie cat mai reduse.Lucrarea dezvolta cateva teme fascinante schitate in „The Constitution of Liberty”,trezind fructuoase dezbateri academice.

Aceste doua lucrari denota importanta crescanda ,in gandirea lui Hayek ,a naturii neplanificate a societatii.Institutiile vietii economice si sociale sunt rezultatele actiunii umane (human action) si nu ale proiectelor umane(human design).Dimpotriva institutiile ce alcatuiesc societatea apar spontan cand oamenii se intalnesc si fac schimburi unii cu altii.Legea,ca de pilda legea contractului ,care permite oamenilor

derularea schimburilor,este esentialmente descoperita ,nu conceputa de oameni intelepti : descoperim ceea ce merge si abandonam ceea ce nu merge.

Ideea socialista ca putem renunta la aceste legi care au o aplicabilitate generala si ca este de dorit o economie de comanda ,reprezinta asa cum indica titlul altei lucrari din 1988 „ The Fatal Conceit” – pretentia fatala.Proprietatea,contractul,onestitatea si alte valori sunt intiparite in spiritul nostru deoarece functioneaza si si-au demonstrat validitatea:ele permit existenta unei societati libere.Este prezumtios a afirma ca putem inlocui aceste valori universale cu un consiliu de oameni intelepti care sa ne arate cum sa actionam in fiecare situatie particulara si care sa ne dirijeze in vederea indeplinirii unui anume plan social sau economic.Idealurile socialiste ale distributiei si ale eforturilor catre teluri comune pot avea impact asupra instinctelor omenesti,avand in vedere ca erau atat de importante in trecutul nostru tribalsi de vanatoare.Dar nu pot functiona in societatile complexe de astazi ,dezvoltate mult dincolo de aria de control a mintii omenesti.

Prin aceste lucrări, Hayek a consacrat renașterea liberalismului clasic în veacul al XX-lea, care se afla într-o perioada de criza in urma pierderii de teren in confruntarea cu noile doctrine colectiviste- care aveau ca trasatura comuna justificarea extinderii rolului economic al statului.

Contributia lui Hayek la revigorarea ordinii liberale.

Doctrina liberala asa cum se dezvoltase in sec XIX,era in general privita ca nemaicorespunzand cerintelor societatilor industriale avansate.Liberalismul era considerat ca apartinand unei ere apuse fiind tot mai mult utilizat ,in anii 1930 sloganul „ dincolo de liberalism”.Provocarea ideologica adresata liberalismului nu venea numai din directia doctrinelor totalitare precum fascismul si comunismul,ci a programelor de ameliorare sociala prin intermediul actiunii statului,aflate tot mai mult pe agenda partidelor de centru-dreapta si centru-stanga.Extensia democratiei a ajuns sa fie vazuta ca sinonima cu largirea cheltuielilor si a puterilor de reglementare ale statului.Politicienii au devenit subiect al noii discipline a castigarii suportului din partea electoratului .Vechile partide liberale se adaptau lent la cerintele noii politici de masa si se agatau cu obstinatie de crezul lor in adevarurile simple ale comertului liber,bugetelor echilibrate si laissez-faire-ului.Acestea erau sfidate de Noii Liberali ,care dezvoltau argumente liberale pentru justificarea unor masuri limitate de interventie si de redistribuire,precum si de miscarile colectiviste care ,in noile circumstante ale unor drepturi cetatenesti extinse,favorizau tot mai mult utilizarea institutiei statului pentru realizarea telurilor socialiste

Acensiunea colectivismului ca doctrina publica din sanul liberalismului a reprezentat tema de baza a lucrarii englezului A.V.Dicey – „Lectures on the Relation

between Law and Public Opinion in England during the Nineteenth Century” (1926) ,care a aratat ca incepand de prin 1860 ,doctrinile colectiviste incepusera sa inlocuiasca doctrinele individualiste in influenta asupra opiniei publice si ca drept rezultat legislatia reflecta tot mai mult principiile colectiviste,curent pe care autorul il deplange,referindu-se in special la legislatia privind syndicatele si securitatea sociala.

Convingerea tot mai accentuata din prima jumătate a sec XX ca era liberalismului se incheiase a fost reflectata in doua carti influente ale anilor 1940 ,amandoua scrise de cetateni ai fostului Imperiu Austro-Habsburgic ,care ca si Hayek ,si-au desavarsit cariera in afara acestuia : Karl Polanyi „ The great Transformation”si „ Capitalism,Socialism and Democracy” a lui Joseph Schumpeter.Polanyi era maghiar ,un socialist istoric al economiei,iar Schumpeter austriac,economist de orientare politica conservatoare.

Reperetele subrezirii ordinii liberale in anii 1930 erau,in conceptia lui Polanyi: abandonarea etalonului Aur de catre Marea Britanie;planurile cincinale in Rusia;initierea New Deal-ului;Revolutia National –Socialista in Germania;colapsul Ligii Natiunilor in favoarea imperiilor independente economic.El a argumentat ca ordinea pietei nu era o dezvoltare spontana naturala,ci rezultatul politicii deliberate care antrenase un inalt dinamism si progres dar cu costuri foarte mari ,iar miscarile politice socialiste si conservatoare aparusera pentru a o tine in frau.O concluzie asemanatoare va trage si Schumpeter care anunta in cartea sa ca liberalismul a apus,viitorul apartinea colectivismului si socialismului,in sensul proprietatii de stat si al controlului economiei si faptul ca,capitalismul isi subminase bazele si trebuia sa se confrunte acum cu propriile arme intoarse asupra lui insusi.

In timp ce Polanyi si Schumpeter faceau aceste predictii, discursul lui Hayek adopta cu totul alt ton. In The Road to Serfdom el accepta ca trendul era orientat net catre triumful colectivismului si ca liberalii devenisera izolati. Dar Hayek s-a detasat de Polanyi si Schumpeter prin credinta ca nu era nimic inevitabil in legatura cu triumful colectivismului, sustinand ca urmarile continuei aplicari a acestor doctrine vor fi atat de grave incat se va ajunge la discreditarea lor si se va produce intorcerea la principiile liberalismului clasic.

Certitudinea lui Hayek se baza pe convingerea ca ideile fundamentale ale liberalismului secolului al XIX-lea nu constituiau de fapt o alta ideologie. Ele se intemeiau pe realitate si furnizau singura doctrina posibila pentru orientarea politicii in societatea moderna. Hayek credea in liberalism la fel de ferm precum un marxist in socialismul stiintific. Ideile liberalismului clasic erau adevarate si ancorate in realitate , in timp ce alte doctrine erau literalmente utopice. Acestea din urma nu aveau nici o relevanta pentru lumea moderna; daca s-ar fi incercat punerea lor in practica, rezultatele nu numai ca ar fi fost foarte diferite de ceea ce se intentiona, dar ar fi daunat in egala masura.

Hayek si revigorarea ordinii liberare

La un meeting prezidat de Sir Jhon clapham la King's College, Cambridge, in 1944, Hayek a avansat o idee ce urma sa aiba o semnificatie de durata. Problema era modul de recludire a temeliilor intelectuale ale societatii libere care fusese data uitarii in timpul razboiului si, mai ales, modul de mobilizare, in acest scop, a energiilor academice din toate natiunile participante la razboi.

Solutia propusa de Hayek era o asociere internationale. Prin eforturile lui, 39 de academicieni si alte personalitati ale vremii s-au intrunit in anul 1947, la Mont Pelerin, in Elvetia, pentru discutarea pricipiilor ordinii liberale si a modului in care puteau fi ele aparate.

De atunci societatea Mont Pelerin (asa cum a ajuns sa fie denumita) a tinut reuninuni internationale sau regionale aproape in fiecare an, in mai mult de zece tari.

Dezbaterile Societatii Mont Pelerin au avut intotdeauna o influenta ce a depasit cu mult cercul celor ce participau ca membri sau invitati.

La inceput, rezultatele cruciadei liberale intreprinse de Hayek au fost modeste. Desi se inregistra o redresare a liberalismului si un declin i forta de atractie a ideilor socialiste in aniii 1950, erau putine semne de intoarcere la vechile certitudini ale liberalismului secolului al XIX-lea. S-a vorbit chiar de un sfarsit al ideologiilor la finele anilor 1950, intelegandu-se prin aceasta ca lupta dintre individualism si colectivism isi pierduse din intensitate. Conservatorii acceptasera statul bunastarii, ira stanga democratica recunoscuse ca o crestere a atotputerniciei statului aduce cu ea mai multe pericole pentru libertate de cat solutii pentru problemele economice.

Hayek a considerat ca nu este suficient un compromis cu fortele colectivismului. Intreg terenul care fusese pierdut trebuia recastigat. Prin scrierile sale si alte activitati el a jucat un rol imporatnmt in infiintarea unor institute independente de cercetare, indeosebi Institutul de afacerii Economice din Marea Britanie.

Aparitia Noii Drepte si forta doctrinelor neo-liberale in cursul anilor 1970 si 1980, imbratisarea lor de cate lideri politici influenti, ca si miscarile politice din mai multe tari au marcat triumful singuraticiei cruciade a lui Hayek.

De la pozitia de evidenta izolare si aparenta irelevanta din anii 1940, Hayek devine, treizeci de ani mai tarziu, liderul recunoscut al noii ortodoxii politixce, consilierul intelectual al prim-ministrilor, exponentul unei miscari politice aflata in plina ascensiune si primitor a numeroase onoruri, inclusiv a Premiului Nobel pentru economie.

Indelungata polemica in care Hayek a fost implicat de-a lungul intregi sale vieti poate fi privita, odata cu revigorarea liberalismului la acest final de mileniu, intr-o noua lumina. Se pare ca v a avut mai multa dreptate decat adversarii sai intectualii. El a dovedit o mai adanca patrundere in organizarea societatii moderne, care chiar daca unele din ideile sale sunt brutal exprimate, sau sunt sunt exprimate intr-o maniera atat de extrema incat chiar si cei care altfel i-ar imbratisa vederile, sunt tentati sa le respinga.

Intradevar in ultimii 10-12 ani, lucrurile au inceput sa se schimbe. Se obisnuia ca Hayek sa fie luat in serios numai de cei care simpatizau cu pozitia sa ideologica. Acum nu mai este asa. Exista un interes special pentru economia lui Hayek, indeosebi pentru teoria cunoasterii si a ordinii spontane, ca si pentru ipotezele metodologice ce au stat la baza lor. Se remarca de asemenea o noua apreciere a conceptiei lui Hayek despre liberalism si modernitate.

Concluzii

Friderich August Von Hayek a reprezentat pentru secolul XX un clarvazator, multilateral si profund cercetator al societatii, un om care a vazut cu mult timp inaintea contemporanilor sai ceea ce era necesar pentru apararea si extinderea libertatii, in conditiile slabiciunilor omenesti, ignorantei, intereselor ascunse ale puterii.

Referindu-se la linia de descendenta directa a lui Hayek, din cea a carturarilor britanici ai iluminismului – Locke si Hume, Smith si Burke-Arthur Shenfield (1977), in articolul „Friedrich A. Hayek: Nobel Prizewinner”, afirma: ...probabil ca acestia il privesc acum din ceruri si se minuneaza cum, de la Viena, s-a ridicat un ganditor purtand aceeasi pecete, in timp ce politicienii si multi dintre invatatii propriei tari s-au abatut mult de la drumul pe care ei l-au croit. Fara indoiala, Hayek este privit cu admiratie si de Acton, care a fost in egala masura o personalitate continentala si una engleza, ca si de Tocqueville care, desi francez de origine, a fost fundamental diferit de ganditorii Iluminismului francez, carora v le atribuie sursa esentiala a erorilor intelectuale ale vremilor noastre.